

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 212

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

IX METAI

ANTANAS RUKAS

BALYS SRUOGA — KŪRĖJAS

Kalba, paskaityta Balio Sruogos minėjime

Prie tikrosios kūrybos prieiti ir ją paliesti reikia be galo švariomis rankomis. Žodis, apie kūrybą tariamas, koks jis bebūtų, nėra paskutinis ir neklaidingas. Tik su tokia viduje savijauta kalbėtojas apie meno kūrinį turėtų išeiti į viešumą. O jo posakių drąsa, jo minties originalumas, jo sprendimų virtinės pastatas yra daugiau jo formos reikalas. Kūryba yra amžinasis grožio ieškojimas. O grožis, kaip Balys Sruoga viename iš savo daugybės kritikos straipsnių yra išsireiškęs, yra vienas, amžinas ir visada tas pats, kaip ir tiesa. Bet keliai į jį yra be galo sunkūs ir klaidūs, ir žmonės, bekeldami jais, čia eina tolyn, čia vėl grįžta atgal, čia klaidžioja šunkeļiais. Mintį plečiant toliau, grožis yra kaip ir Dievybė, kaip amžinasis Dievas, kurio vien tik protu nesuvoksi, jį reikia jausti, reikia turėti atitinkamų emocijų, kad galėtumei juo, kaip ir grožiu, gyventi. Arčiausiai prie Amžinojo Grožio prieję ir palietę jį savo pirštais yra pasaulio genijai. Dėl to jie yra nemirštami.

Ar šiandieną mūsų, mirtingųjų, eilėse yra įmanomos švarios rankos? Ar įmanoma švari, kaip kristolas, jokių suodžių nesusutepta, emocija? Ar įmanomas bendras ir amžinas, kaip ir grožis, išieities taškas bent į grožio ieškojimo kelius? Tur būt, ne. Mes gyvename žūtbutinės idėjų, tiksliau ideologijų, kovos laikotarpi. Toji kovos dvasia yra apsedusi mūsų asmenybes; ne tik mūsų protas, bet ir mūsų emocija nėra laisva nuo jos. Idėjos keičiasi, o grožis yra amžinas, ir liūdna darosi, kad mes dažnai amžinybę paaukojame akimirksniui.

Tokios mintys ateina paskaičius visą eilę straipsnių, išmėtytų mūsų periodikoje, apie Balį Sruogą ir jo kūrybą.

Aš nenorėčiau pradėti kalbos apie mūsų literatūrą sąvokomis, kurios šiandieną labai madoje. Man yra įgrisęs "vakarų" terminas, kurį beveik kiekvienas, išeidamas viešumon su žodžiu apie mūsų literatūrą, lanksto kaip išmanydamas. Labai geras ir naudingas yra savęs plakimo principas — tai kelias į šventuosius, bet labai bloga ir kenksminga yra ubagystės savijauta — tai kelias į Skid Row, tai kelias į Madison gatvę literatūros mieste. Dar Lietuvoje mes buvome pamėgę kalbėti apie pasivijimą aukštos kultūros tautų, o dabar mes labai pamėgome neatsilikimą nuo Vakarų, tuo tarpu dažnai užmiršdami ir nedavertindami savo kultūros ir literatūros lobynų. Jau tais laikais, kai Kristijonas Donelaitis parašė savo "Metų laikus", kažin ar Vakarų Europa turėjo didesnį, galingesnį ir originalesnį bendralaikį su Kristijonu Donelaitiu kūrybinio žodžio meistrį. Prancūzams Viktoras Hugo yra poetas milžinas, tautinis poetas, populiarus ir garbinamas ligi šiandien. Greta jo mes galime atsistoti su savo Maironiu, kurio reikšmė mūsų tautai nei kiek nemažesnė, o gal dar didesnė, negu Viktoro Hugo prancūzams. Pagaliau, ateidami ligi šių dienų, mes žavimės Nobelio laureato Paer Lagerkvisto "Barabu". O ar tos pačios tematikos mūsų jubiliejininko Vinco Krėvės "Dangaus ir žemės sūnūs" savo originalumu, formos subtilumu ir filosofiniu gilumu nepralenkia anojo? Galima būtų paminėti ir dar keletą vardų ir darbų, bet tai ne šios dienos uždavinys.

BALYS SRUOGA

Šiandieną noriu pabrėžti, kad Balys Sruogayra šitų pačių didžiųjų tarpe.

Norint pradėti kalbą apie meno veikalus, reikia atrasti principas, kuriuo pasiremami galėtume bent apgraibomis ieškoti meninės tiesos. Menas turi savo pasaulį, daug galingesnį už realųjį, jis turi savo dėsnius, kurie nieko bendra neturi su mūsų gyvenimo dėsniais, jis turi ir savo uždavinį, kurį pats Balys Sruoga yra išreiškęs dviem žodžiais — estetinis pergyvenimas. Visi kitokie menui statomi reikalavimai, pageidavimai, uždaviniai yra tik balastas, kenkiąs menui tarpti, gyventi ir augti. Su šitokiu požiūriu prieidami prie meno kūrinio, mes turime būti laisvi nuo gyvenamosios ir istorinės realybės, nes toji realybė tėra tik medžiaga, iš kurios meno veikalo autorius kuria savo realybę, savo pasaulį, savo gyvenimą, kartais nieko arba labai maža bendra teturintį su panaudota gyvenimiškąja ar istorine tiesa.

Juo kūrėjas didesnis, tuo jo savas sukurtasis pasaulis originalesnis, įdomesnis, nuostabesnis. Ir kūrėjo katarsis, jo kančia yra to savo pasaulio ieškojimas. Daugelis palūžta tame kely. Todėl tiek daug yra jaunystėje daug žadėjusių rašytojų ir nieko nedavusių. Todėl tiek daug yra vidutinių rašytojų, kurie, neįstengdami sukurti savo savo meninio pasaulio, klaidžioja po svetimus, rankioja svetimų pasaulių nuobiras ir iš jų stato pastatus, kartais pastovinius kiek laiko ir griūvančius. Todėl tiek daug yra blogų rašytojų, kurie, neįstengdami atrasti savo pasaulio, ima realųjį gyvenimą ir nori jį padovanoti žmonėms kaip meno vertybę.

Balio Sruogos kūrybos kelias — savojo, nuostabaus ir originalaus pasaulio ieškojimas. Ir mūsų tautai yra didi dovana, kad tąjį pasaulį kūrėjas atrado ir suspėjo išreikšti meno veikaluose, kuriuos paliko mums.

Balys Sruoga — pirmiausia poetas, nuo pat jaunystės ligi paskutiniųjų dienų, kada jis sukūrė savo didžiuosius dramos meno veikalus. Dainininkų krašto sūnus, tylus, pasakyčiau, niūrus, gaivalingas, be galo subtilios sielos — toks, kokis, atrodo, ir turėtų būti didelis poetas. Ir keista, kad savąjį pasaulį pilnumoj jis išreiškė kaip tik ne eilėraščiuose, o dramos kūrinuose. Tačiau nepadarykime klaidos. Eilėraščių kelias — ar nebuvo tik katarsio, kančios, sa-

vojo, originalaus ir nuostabaus pasaulio ieškojimų kelias, kurį suradus, prireikė sudėtingesnės formos, komplikotesnio žanro, kad galima būtų visą išsakyti, išreikšti. Juk Balio Sruogos teatro veikalai — tai lyrika ir dramatismas. Abiejų žanrų sintezės prireikė kūrėjui išsakyti visą save, parodyti tokį pasaulį, kokį jis sukūrė. Jeigu jaunystės laikotarpio eilėraščiuose mes galėtume įžiūrėti pereinamumo laipsnius, augimo kreivę, tai dramos mene — autorius iš karto išėjo didelis ir galingas: jo pirmoji drama "Milžino paunksmė" yra viena pačių geriausiųjų mūsų dramaturgijoje.

Kaip ir daugelio rašytojų, Balio Sruogos pirmieji žingsniai į literatūros pasaulį — eilėraščiai. Juos rašyti pradėjo dar gimnazistas būdamas Panevėžyje, spausdino "Aušrinėje" ir kituose laikraščiuose ir iš karto atkreipė į save ir redaktorių ir skaitelesios visuomenės dėmesį. O kai Balį Sruogą sutinkame besstudentaujantį Petrapilyje, Maskvoje — jis jau pripažintas poetas. Bet kas čia tokio? Daugelį turėjome ir turime pripažintų poetų. Reikalas glūdi ne čia. Reikalas yra tas, kad Balys Sruoga jau savo eilėraščiais įeina į mūsų literatūros istoriją. Balio Sruogos poezija — naujos kūrybinės lietuvių tautos epochos (ją dažnai vadiname pomaironine) kertinis akmuo. Jei galima būtų lyginti su prancūzų literatūrinio gyvenimo, apie Balio Sruogos poezijos reikšmę mums galėtume kalbėti, kaip apie pradžią naujos poetinės mokyklos, senaklio ar duoti dar kitokį vardą. Kodėl gi taip? Kodėl visa eilė jaunesniųjų poetų ėmė rašyti taip, kaip Balys Sruoga? Iš kur toji įtakos galia? Atsakymą, tur būt, duoda aukščiau išreikštas savojo, originalaus pasaulio ieškojimas ir atradimai. Jo veržlios, gaivalingos ir skambios poezijos simbolizmas, dvelkiąs jaunatviška galia ir didelės asmenybės horizontų platybėmis iš karto pavergė daugelį jaunesniųjų, nes buvo nauja, nes buvo dar niekuomet neskaityta, negirdėta ir tikra, įtikinama.

Zvainos pievos ir pakalnės,
Ir laukų saulėtas kvapas,
Ir darželių rymastėlis —
Mano paslaptys atvertos...
Beklajodams, bežiedaudams,
Aš sapnuoju ir dainuoju
Ir pasaulį platų myliu.

Tai rašyta dar 1919 metais ir išleista Vilniuje, tai iš pirmosios Balio Sruogos lyrikos knygos "Deivės iš ežero". Ir ar ne keista, kad šiandieną dar, versdami mūsų daugelio poetų lakštus, pasigendame to didžio nuoširdumo, paprastumo ir tos meniškios teisybės, kuri įtikina, kuri sako, kad šitaip, o ne kitaip ir reikėjo šis posmas sudėlioti. Jeigu dar šiandieną mes tai atrandame, tai ką bekalbėti apie 1919-jų metų skaitytoją. Ir su kiekviena nauja poezijos knyga Balys Sruoga ateina pas skaitytoją dar įdomesnis, dar naujesnis, bet ištikimas sau, originalus, savu veidu, ir atsineša savo pasaulį, kurio gali nemylėti, jei jis tau neartimas, bet negali nepajusti, kad tas pasaulis milžiniškas, galingas ir tikras, meniškai tikras:

Tokia didelė, didelė šventė.
Dangus toks raudonas.
Tiek vaikšto ugnelių paviršiu bangų —
Ir tolimas laikas parėdė pašlijusias bures
karoliais...

Ir mėnuo už debesio vėpūtę žalsvą kedena...

Ir, rodosi, nėra, kas širdį graudintų!

(Tęsinys 2-am psl.)

Ir, rodosi, nėra nelaisvės pasauly.
Sustoju, kaip stulpas, tiek amžių klajojęs:
Ir rymau.

Ir liūdna saulėleidy, liūdna —
Liūdniau, negu mano tėvynėj!
Ir rodosi kartais, kad mano liūdejimams
Nežemiško žygio nežemiškas aidas...
Kad įstabios paslaptys girdimos
Nuliūdusiai širdžiai
Tiktai.

(Iš "Saulė ir smiltys")

Koks gilus subtilumas! Ir kokia užburianti nuotaikos vienuma, nežiūrint, kad posmas posmui yra antitezė, nežiūrint, kad net tokie "publicistiniai" daiktai, kaip nelaisvė pasauly ir liūdesys tėvynėj, įsibrovė į šį eilėraščių. Tai ir yra viena iš Balio Sruogos poezijos galybių ir naujovių anais laikais: neužbaigti, tik užbrėžti kontūrai, kurių visumą jungia nuotaikos ir kažkokio, vos užčiuopiamo dvasinio eismo vienuma.

Ir štai, dar vienas pavyzdys iš trečiosios Balio Sruogos eilėraščių knygos "Dievų tūkai":

Liūlia, liūlia,
Mielą miela
Liūlimėlį...

Po padangę
mėlynbangę
danginausi
debesėliu.
Nežinodams,
kur sustosiu,
kam dainuosiu,
slaptą dainą
suposmuosiu,
slaptą maldą
atiduosiu —

Koks lengvumas! Kiek dainingumo! Ir koks didelis nuoširdumas! Simbolizmas, aišku, ne Balio Sruogos išradimas. Jis jį atsivežė iš svetimų kraštų, kur mokslus ėjo, kur savo asmenybę ugdė, kur formavo savo požiūrį į estetiką, kur subrandino meno kūrimo dėsnius. Tačiau skolintinis ar atvežtinis tėra tik pats principas, o jo drabužis yra kiauurai lietuviškas, persisunkęs Vabalninko paraprijos žemių sultimis, žmonių godomis, gi tojo simbolizmo siela yra Balio Sruogos neramos, gaivalingos, prieštaraujanti ir švelniai lyriškos asmenybės naujų pasaulių ieškojimo išraiška.

Labai sudėtinga asmenybė buvo Balys Sruoga. Jai charakterizuoti, gal, būdingas būtų jo eilėraščių kompozicijoje glūdijęs kontrastingumo principas. Kaip jo eilėraščių kontrastingi posmai susilieja į vientisą, vienvalytę visumą, toks buvo ir jis pats: čia švelnus ir lyriškas, čia piktas ir sarkastiškas, čia niūrus, kaip juodas debesis, čia vėl skaidrus, kaip alpių ežerėlio vanduo, čia ramus, kaip gegužio naktis, čia audringas, kaip pirmoji pavasario vētra Lietuvoj. Visa šita priešgynybių virtinė — viena didelė, gaivališka, nerami ir amžinai kurianti asmenybė — Balys Sruoga. Tas gaivališkas jo temperamentas jaunystėje turėjo tą įtaką, kad jo improvizacinė, ekspresyvi ir naują mūsų poezijos epochą pradėjusi lyrika nebuvo vieno lygmens, neturėjo matto, kuriuo ją būtų galima seikėti, pasverti, įvertinti. Ji buvo ir tebėra gaivališka, chaotiška, kaip audra. Ir Balys Sruoga — lyriką par excellence, koku jis iš esmės ir yra, bet jau pačioje savo galybėje, tobulą ir nemirštantį mes atrandame jo dramos kūrimuose:

Verk, tėviškėle, verk, Lietuva, —
Jau nusileido saulė tava!

Ašaras lieki nuliūdime —
Tavo karalius guli grabe.

Vargšė našlaitė tu palikai,
Verkia našlaičiai tavo vaikai.

Šauksi — raudosi — neprisikels —

Niekas mirties jo nebeatmels!

Verk, tėviškėle, verk, Lietuva, —
Jau nusileido saulė tava!

Ašaras lieki nuliūdime, —
Tavo karalius guli grabe!

Jau pradžioje minėjau, kad Balys Sruoga visą savo nuostabųjį meniškąjį pasaulį visoj pilnumoj ir didybėje išreiškė teatro veikaluose, kurių platūs rėmai leido jo genijui išsakyti ir tobula padaužiška dainele ir himnu ar malda į Visagalį, juose jo genijus kalba ir margaspalvės minios šūkavimais ir visa galerija personažų — reliefingų, įdomių, teisingų ir išbaigtų — nuo valkatos ligi karaliaus.

Teatras! Štai ko prireikė tam neramiam, naujų kelių beiškančiam, naujus meno pasaulius bekuriančiam poetui, "Dievės iš ežero", "Saulės ir smilčių", "Dievų tūkai", "Miesto", "Alpese" autoriui. Bet ne tradicinis teatras, ne praeities, ne šios dienos, — ateities teatras, nieko bendra neturįs su realizmu, bet nesuradojęs dar savo vardo. Jo mokiniai dar Vilniuje, mokytojui jau būnant ištrėmimo, mėginę žengti vos pirmąjį žingsnelį į tokio teatro tolumą, pavadino jį naujuoju romantizmu. Ir mokytojas, tai sužinojęs, iš koncentracijos stovyklos, pasislėpęs nuo sargybinių, rašo savo mokiniams laišką ir dėsto: "Romantikos pavadinimas yra iš esmės mūsų teatrui netinkamas. Su romantika mus riša tik kai kurie momentai (gyvenimo poetizacija, dvasios galia, estetinė tikrovė ir t.t.). Mes norime daug daugiau, negu senieji romantikai. Kol kas aš pats neturiu naujo pavadinimo. Bet juk pavadinimas atrasti — ne mūsų reikalas. Mes kursime, o koki pavadinimą mums suteiks istorikai, mums mažiausiai rūpi. Mūsų kūryba turi suteikti paguodą žmonijai. Paguodą aukščiausia to žodžio prasme. Mūsų menas turi viską pažadinti, kas yra amžina širdyse. Po karo turi pabusti žmogus žmoguje. Po karo žmogus turės atsikvošėti, turės suprasti savo didybę. Žmogaus didybę reikės prikelti didingomis emocijomis, gydomuoju katarsiu. Tokias emocijas privalės žadinti mūsų teatras." Štai — išeities raktas į Balio Sruogos draminę kūrybą, ir baisiai nemiela skaityti, kai paviršutiniškai kalbėtojais ar rašytojais mėgina mūsų teatro didįjį kūrėją įterpti į siauručius realizmo rėmus.

Nuostabus dalykas: jokių varžtų nepažinęs savo eilėraščiuose, laužęs tradicines eilėraščių formas, Balys Sruoga dramose mene toks kondensuotas, toks architektoniškai tobulas, kad beveik kiekvienas, kalbėjęs ar rašęs apie jį, prisimena didžiausią pasaulyje teatro meno genijų šekspyra. O vos apvaldomam temperamentui išsilieti Balys Sruoga savo dramose veikaluose paleidžia gyventi minias žmonių, kurias jis valdo ir rikiuoja taip tobulai, tarytumei pats didžiausias pasaulyje marijonečių teatro meisteris. Jo minia — spalvinga, gyva, alsuojanti tikru meniškuoju gyvenimu.

Ir toji poezija, kuri eilėraščių knygos buvo tokia jaunuoliškai nesuvaldoma, tokia ekspansyvi, dramose veikaluose skamba kaip krištolas, meistriškai valdomu baltu juo jambu. O tobulas eilėraščių formos apvaldymas dramose veikale padaro žodį skalų, nuvalo jį nuo nereikalingo balasto ir visoj kūrinio architektonikoj beliekia tik būtinybę, iš kurios išėmus vos mažutę plytelę, subyrėtų visas pastatas. O tai jau yra tobula meno kūrinio kompozicija, pasiekama tik patiems didiesiems meno galiūnams.

O kiek žmonių, kiek personažų, kiek gyvenimų Balys Sruoga sukūrė savo veikaluose: karaliai, vyskupai, damos, karalienės, karvedžiai, riteriai, vienuoliai, kunigai, biedni žmogeliai, kambarinės, raštininkai, žydai, šokėjos, kunigaikščiai, sargai, varpininkai, valstiečiai, muzikantai — ir kiekvieno gyvenimas intensyvas, kiekvienas kunkuliuoja, verda savo rūpesčiais,

kiekvienas dega savo aistra, kiekvienas turi savo veidą. Ir visi tie gyvenimai, ar draugėn sudėjus, ar paskirai paėmus, nieko bendra neturi su realiuoju gyvenimu, jie daug daugiau negu pats gyvenimas — jie tobula meniškąji tikrovė, kuri daug galingesnė ir gražesnė už patį gyvenimą. Tad ir vėl baisiai liūdna, kad atsiranda mokytų žmonių, kurie meninėje tikrovėje ieško istorinių faktelių teisybės, kada toji teisybė glūdi ne faktuose, o istorinėje dvasioje, perlaužtoje per kūrėjo įžvalgos prizmę, su-kondensuotoje meno kūrinėje.

Neįmanoma čia leisti į detalizavimą, neįmanoma kalba apie kiekvieną dramą atskirai — tai didelių studijų ir milžiniško darbo reikalas. Man norisi surasti bendrą išeities tašką Balio Sruogos draminei kūrybai apibūdinti, jo idėjai, jo misijai supaprasti.

Balys Sruoga — valstiečio, buvusio baudžiauninko vaikas — jau gimdamas atsi-nešė gaivališką savosios žemės meilę. Tas valstiečio, prisirišusio prie savo juodžemio, prie suverstų mėlynų vagų, pradus išliko jame gyvas ir stiprus visą gyvenimą. Iš čia ir savo tautos, savųjų žmonių meilė. Ir tikėjimas ja, tąja tauta, jos genijumi. Balys Sruoga istorines temas savo teatruo kūrinams pasirinko neatsitiktinai. Tai ieškojimas lietuvių tautos nemarumo praeityje, o iš praeities tiesimas kelio į ateities amžių tolumą. Kiekvienas jo veikalas iš tokios epochos, kada tautai sunku, kada tautai gresia svetimos ar savos žudomosios jėgos ir tautos gajumas, gyvybė artėja prie pražūties slenksčio. Ir kiekviename veikale suskamba po didžiausių audrų, po didžiausių nelaimių, po neįvilties pabaigoje skaidri amžinybės gaida:

Eime, dukrel, eime
širdžių pašildyt,
Žmonėms į širdis viltį sėt,
Kartot, kaip malda, vardą Lietuvos.

"Kazimieras Sapiega"

Tenai, tenai... Dvasia jo spindi...
Pažvelk į ją... Ji protą tau apšvies,—
Iš šios tamsios baisios nakties besotės,
Kuri, kaip pragaras, per šitiek amžių
Ties protėvių galvom pakibus tęsiasi,—
Į ateitį ji tau parodys kelį!

"Baisioji naktis".

O kai išmoks — po plynių jus nušluos,
Kurs Lietuvą be ponų ir vergų.

"Apyaušrio dalia".

Ko tylite sustingę, kaip belaisviai?
Karalius mirė?... Ne! Karalius — gyvas!
Iš aukšto sosto pergale jis skelbia.
Iškelkit vėliavas! Ir vainikus
Ištieskit vieškeliu plačiu: karalius
Mus veda Vilniun, sostan Gedimino!

"Milžino paunksmė".

Tai eina testamentu mums, likusiems gyventi, ypatingai šiandieną, kada tikrai kartojame, kaip malda, vardą Lietuvos.

Bendrinė, plataus pasaulio mastu imant, misija — paties kūrėjo teoretiniuose raštuose išreikšta: naujo, didžiausias emocijas ugdančio, žmogaus prisikėlimą šaukiančio teatro kūrimas, kurio gimimas priklausau ateičiai, kuomet pakils Vilniaus valstybinio teatro uždanga, papuošta rūtos šakele, ir teatras neš pilna to žodžio prasme paguodą nuvargusiai, nukankintai, šimtus kartų žudytai tautai, o teatro programose bus didelėmis aukso raidėmis užrašytas Balio Sruogos vardas.

KAI KAS IŠ KNYGU

Helen Worden Erskin knyga "Out of this World" yra apie New Yorko vienišus atsispyrėlius žmones, kurie gyvena užsidarę, su nieku nesusitikdami. Tai įvairūs gyvenimai ar žmonėmis nusivylę keistuoliai, kiti net labai turtingi, bet tais turtais nesinaudoja. Manoma, kad Amerikos didmiesčiuose tokių "pensininkų" vienuolių gana daug. Autoriui reikėjo dėti dideles pastangas, kol ji priėjo prie jų arčiau ir galėjo aprašyti jų gyvenimo faktus.

VINCAS NAGORNOSKI, AMERIKOS LIETUVIŲ DRAMATURGAS

(Tęsinys)

IX. Dramaturgo paskutiniai laišakai

Tarpe Nagornosko raštinių palikimų radosi nuorašai jo trijų laiškų, rašytų Uršulei Jokūbaitytei-Daukantienei, Worcester, Mass., pabaigoje 1938 metų. Jie, galima sakyti, sudaro kaip ir dramaturgo testamentą. Štai jie:

Lapkričio 18, 1938.

Gerbiamoji p-le. Jokūbauskaite:

Sirdingai ačiuoju už Tamstelės man rašytus du laišku. Jus labai branginu, ištikro jie pasaldina senatvės kartybes, nes prielankus, sąjausmingas išsireiškimas visuomet būna malonus, todėl ir už tai labai širdingai ačiuoju.

Kas link platesnių žinių apie save, tas randas "Naujos Romuvos" 14 numery. Ten rasitė kanauninko Tumo-Vaižganto gana ilgą straipsnį apie mane.

O ant Tamstelės klausimų, deja, negeisлина rašyti apie save; todėl tiek tik ir pasakysiu. Pačiu iš Vištyčio kaimo; sulaukęs 12 metų vykau į Ameriką; per vieną metų lankiau viešąją mokyklą; paskui stojau į siuvyklą, kad duoną sau pelnyti ir liuosame laike toliau mokytis. Vėliau, po apsivedimo, suprasdamas, kad esmu lietuviu ir didžiudamasi tuomi, tankiai ant situamos mašinos rašinėju eiles apie Lietuvos garbingą praeitį ir kaip ją sugrąžinti, kad nekęsti paniekimo svetimtaučių.

Už tai reikėjo daug nukentėti ne vien vargo, bet ir persekiojimo. "Rutvilė" paralyta tautininkams, kad turėtų villį, kad kiltų, vienyti ir kovotų už savo teises, buvo pasmerkta, boikotuota, net jos aktorai buvo pinigiskai nubausti; ir aš ją turėjau atlošti ne SLA, seimo delegatams, kaip viliausi, bet SLRKA, delegatams... klerikalams... Na, o klerikalai, už parąšymą "Vyčio Kankinio" malonėjo per išdalinimą leidėjams jo knygučių, paslėpti autoriaus vardą; ir nedaleisti nei man nei kitiems paskaityti padėkavonės laiškus nuo arkiųskupo M. J. Curley, ir nuo Viešojo Knygyno direkcijos už suteikimo "Vyties Kankinio" rankraščių anglų kalboje... Mat, anot jų, bedievį reikia ignoruoti, paniekinoti... Keista, nes tautininkai palaiko mane už davatkiną ir taipgi šalinasi nuo manęs. Dabar 70 metų baigiant man reikia beveikliai laukti mirties vienalvėje.

Tiek to. Tik du mano kūriniai liko neatvaidinti ("Virš Tiesos" ir "Vytis Kankinys". — N.R.); didesnė dalis spauzdinta; kad dar galėčiau kam įsiūlyti vaidinti mano "Knygyną Šventame Ažuole" iš rankraščio, ne dėl piniginio pelno, bet tikrai už porą apgarsinimų, kad galėčiau darodyt, jog šį veikalą ne vien Baltimorečiai, bet ir kiti vaidinō, tai būčiau ramus ir skaitlyčiau, kad ne veltui gyvenau.

Grudžio 4, 1938

Gerbiama p-le. Jokūbauskaite:

Man Tamstelės laišakai ne nuovargi, bet malonumą ir atgaivinimą suteikia. Džiaugiuos juos gavęs ir skaitau jus po kelis kartus. Kaipgi neskaityti, jeigu jie man primena du maloniausius incidentus mano gyvenime.

Po atvaidinimo "Rutvilės" man rodėsi, kad neturėsiu progos tarnauti tėvynei. Ejau iš svetainės be villies, nuliūdęs; mane sustabdė nepažįstama, čia gimusi mergaitė, lietuvių duktė; ji mane sveikino ir žadėjo nuo to laiko būti lietuvių patrijote, tikra amazėte už lietuvių. Pajutau džiaugsmą, nes pamačiau, kad "Rutvilė" išduos gerą vaisių, kvies talkininkus kelti Lietuvos gar-

bę; o tas juk yra mano siekis, geidžiamas užmokėstis.

Vėliau, kuomet dramos draugystė (Lietuvių Teatro Mylėtojų Draugystė. — N.R.) pakriko ir mane puolė širdies liga maniau, kad darbas pabaigtas; bet štai, kan. Tomas, man nepažįstamas, it ta mergaitė, toli iš Lietuvos suranda mane čia Amerikoje ir kviečia į darbą, ir reikalauja "Vyčio Kankinio".

Dabar ant mirties slenksčio, apdovanotas bedievio ir davatkinio titulais, Tamstelės ranka man rodo žėrėjančią Laumės juostą... nes dar bijau viliotis, kad "Knygynas Šventame Ažuole" kas nors vaidintų kur kitur. O jame tiek gražios propagandos už mūsų kalbą ir rašlevą; jį verta lošti; juomi pakviessime daugelį prie kiltų darbų.

Todėl "Knygyną Šventam Ažuole" rankraštį paveldu Tamstelės globai. Galite jį laikyti, kol bus reikalingas, bet iškarpa iš "Naujos Romuvos" labai prašau grąžinti man tuojaus, nes tai yra šeimos brangenybė; ją, vieton turtų, paliksiu savo sūniui.

Laiške, rašytame 1938 m. gruodžio 15 d. dramaturgo korespondentė jau praneša, jog ji, Uršulė Jokūbauskaitė, apsivedė su Stasiu Daukantu, kuris bene būsiąs tolimas ainis Lietuvos istoriko Simano Daukanto. Taipogi ji dramaturgui pasisako, kad ji kai kada rašanti į "Darbininką", "Moterų Dirvą" ir t.t. Gi dramaturgas jai rašo:

Grudžio 28, 1938

Gerbiama p. U. T. Daukantiene:

Man labai linksma girdėti, kad Tamstelė pakeitė savo pavardę; man lyg suteikia geresnę pažintį, nes Simanas Daukantas man nėra svetimas; mat, iš jo raštų aš mokinausi lietuviškos istorijos. Ne vieną nakį prisiejo gilintis į jo raštus, kad mano dramoms ir istoriskoms paskaitoms surinkti medagą, kurios jis mums taip gausiai suteikia. Užta jam esu dėkingas. Džiaugiuos ir skaitau sau už garbę, kad galiu Tamstelei ir p. S. Daukantui, mūsų didvyrio paveldėtojams, ilgai didžiūotis jo garbingu vardu ir gėrėtis kuolaimingiausiu gyvenimu. Atleiskite, jei apie šeimos genealogiją praleisiu; mat, mažai man žinoma, ir kam reikalinga? Dabartis nesidomi praetim. O apie jaunystės aplinkybę, tai ji nebuvo dvare, net bakūžėje, tikrai pasveimus; mes buvom bežemiai. Motinėle, man nesulaukas trijų metų, našlė, siuvėja, augino mus; du brolius, dvi seseris ir mane; ir siuvo moterims drabužius, kad mus išmaitinti; gentys ir labdariai ją šėpė. Gyvenom Vištytyje, bažnytkaimy, prie didelio ežero, ant pat Prūsijos rubežiaus, Suvalkų gubernijoje. Koks buvo mūsų gyvenimas?... Kartus. Jo kartybės, man rodos, suteikė man tą gabumą, kurį teiktės man priskaityti. Tur būt jau tuomet nuo kalnelio žurėdamas per ežerą į Vokietiją dasiprotėjau kad mūsų darbai ne turi būti vien vyžių pinimas, bet reikia stvertis sunkesnių, painesnių; reikės dirbt, taisyti, ir iš naujo dirbt.

Mano nuomonė apie religiją nėra taip bloga kad bile kataliką skaityčiau už siuraprotį; tas nesutinka su mano svajone, su mano pažvalga... Štai jos kibirkštėtė tėvui tikrojo mokslu: Kopernikų Mikas, geras katalikas, žemaičių minykas, sulaukė saulutę, pastūmė žvaigždutę, sutvarkė suirudę; parodė šviesuoliams, išminties turtuoliams, magams ir gudruoliams, kad tikra apšvieta, Lietuvoj pradėta, Bažnyčioj auklėta. Kas šitai svajoja, pripažįsta, kad katalikas yra sielajauslis, turi sielos ateitim rūpintis, protauti; o kadangi jam reikia mylėti artimą, todėl jam reikia daugiau protauti ir rūpintis; ir todėl geras katalikas išstobulina savo protą geriau negu tas kuris rūpinasi tikrai savo uosle; ir todėl, because of our mutual religion, we shall remain good friends forevermore.

(Bus daugiau)

Supažindino anglų rašytojus su Balio Sruogos kūryba

R. Spalis, kuris priklauso anglų rašytojų būreliui, referavo apie Balio Sruogos dramą Kazimierą Sapiegą

Rašytojas R. Spalis, gyvenęs Anglijoje, Halifaxo mieste, priklauso anglų rašytojų būreliui. Dalyviai susirenka ir, lyg universiteto seminare, skaito, nagrinėja veikalus, rašo pranešimus ir juos diskutuoja.

Halifaxo būrelis yra ypatingas tuo, kad jame susirenka eilė žymiųjų anglų rašytojų, jų tarpe Dr. Phyllis Beuttley, viena iš stambiausių figūrų anglų literatūriniam gyvenime, Lees ir kiti.

Š. m. rugsėjo m. pradžioje R. Spalis aktingai dalyvavo, referuodamas apie Balio Sruogos dramą "Kazimierą Sapiegą". Įžangoje jis pažymėjo, kad didžiosios tautos, būdamos viso ko pertekusios, dažnai nepastebi turtų, kurie glūdi mažose tautose. Jis pasisakė, norįs atskleisti vieną tokį pasauliui nežinomą turtą, ir apie 15 min. skaitė pranešimą apie "Kazimierą Sapiegą". Anglai parodė didelio susidomėjimo, kreipė dėmesio į leidinio estetiskumą, apgalvestavo negalį patys paskaityti, svarstė vertimo galimybes, siūlė perduoti veikalą BBC, pagaliau posėdžių protokolų knygoje įrašė Balio Sruogos dramą "Kazimierą Sapiegą" kaip pasaulinės literatūros šedevrą (masterpiece).

ERŠKĖTIS JAUGĖS VAIKYSTĖN

Jeigu negrįžčiau — išsiskirkime kaip prieteliai;

palik man paskutinės mūsų vasaros žymes: iki raudonumo įkaitintą vynuogę ir vieną kraujuojantį krūmą, kurį palietei savo gyslota ranka.

Ar Tau nedaug ką galėsiu palikt atminimui: trapias žiemos mėnesių žymes — tirpstantį kovo sniegą drumzlinų pelkių pavidale, kuris Tau turėtų priminti mano sausą verkimą, kai lydėdamas mane į ten, kur nėra Tavęs palikai man aštrų savo karūnos erškėtį.

Ar Tu sugrįši, kaip tolimų kontinentų svečias ir priimsi iš manęs paskutinį ženklą manęs atminimui? —

Tavo paliktą karūnos erškėtį? Tada mes išsiskirsime, kaip geri prieteliai, kurie daugiau nesusitiks šituos kontinentuos.

Algimantas Mackus

KAI KAS IŠ KNYGŲ

Cloyd Head kasmet skiria \$100 premiją jauniems poetams iškelti. Nors tai nedidelė suma, bet ši Eunice Tietjens vardo premija (Cl. Head mirusios žmonos, kuri buvo kurį laiką Poetry Magazine redaktorė, vardas) yra viena iš garbingiausių ir įdomiausių, nes skiriama dar jauniems, naujai tepasirodantiems poetams. Kitaip sakant, sueškomi nauji talentai.

Neperseniai miręs William S. Monroe paliko \$2,000 poezijos žurnalui Poetry Magazine, kuris 1912 m. įsteigtas Chicagoje ir tebina ligi šiol be pertraukos. Tas žurnalas bendradarbiauja su Chicagos universitetu, padėdamas rinkti retus rankraščius, poetų biografines žinias ir t. t. Šiame žurnale kaip tik yra išspausdinę pirmuosius savo kūrinius toki žymūs rašytojai, kaip Eliot, Sandburg, Edna St. Milley, Ernest Hemingway ir kt.

MORMONŲ KRAŠTE APSILANKIUS

1825 metais Joseph'ui Smith menamai apsiereiškęs Viešpaties Dievo pasiūstas senovės pranašas Mormonas ir įteikęs jam ant akmens lentų senovės egiptiečių kalba surašytą pranašysčių knygą. Smithui su Dievo pagalba pavykę tą knygą išversti į anglų kalbą. Ir tokiu būdu 1830 metais buvo įsteigta nauja tikyba, oficialiai pasivadinusį "The Church of Jesus Christ of Latter Day Saints". Jos nariai vėliau kasdieninėje kalboje pasivadino mormonais. Naujos sekto nuostatai buvo: pripažinimas ne tik Biblijos, bet ir Mormonų Knygos kaip Švento Rašto; krikštas paneriant į vandenį; nuolatinis bendravimas su Dievu per kunigystę ir, kas svarbiausia — poligamijos leistumas, paremtas Senuoju Testamentu.

Blaiviai žiūrint ir turint omenyje Amerikos tikrovę, nebūtų nieko nuostabaus kad atsirado nauja tikyba: šis kraštas pasižymi sektų gausumu, kurių tarpe yra ir labai keistų. Tačiau yra nuostabu, kad mormonams buvo lemta pavirsti į nepaprasto morališko stiprumo tikiybinių grupę, kuriai buvo lemtas sunkus, bet savotiškas ir ryškus likimas. Poligamijos nuostatas iššaukė baisų pasipiktinimą puritoniškai protestantiškoje Rytų valstybių aplinkumoje. Mormonų persekiojimo istorija buvo žiauri ir kruvina; jie buvo išguiti iš New Yorko, vėliau iš Pensilvanijos valstybių. Jų tarpe yra nemažai kankinių. Didesnė jų grupė buvo įsikūrusi Nauvo mieste Illinois valstybėje, iš kur juos išvarė prancūzų kolonistai (katalikai). Pagaliau iš visur išguiti mormonai davėsi į kelionę vakarų link. Apie 30 tūkstančių jų žiemavojo didžiausiam varge garsioje "Žiemos stovykloje" Nebraskos valstybėje. Tuo laiku Mormonų Bažnyčios prezidentas ir jų vadas buvo Brigham Young, nepaprastos energijos ir moralinės jėgos vyras, tauraus veido su ilga barzda. Jo vedami mormonai iš Nebraskos pajudėjo į vakarus, 1847 metais jie priėjo prie "Didžiojo Druskos Ežero", kuris tada gulėjo dykumų viduryje. Mormonų "Maižiesius" Brigham Young tada ištarė žodžius "This is the place": "Štai vieta". Jo palydovai iš klausė to pareiškimo su baime ir nuostaba; vieta nebuvo jauki: sausos prerijos su menka augmenija ir prisotinto druskos skiedinio pripildytas milžiniškas ežeras. Tačiau "Maižiesius" buvo nepalenkiamas: pats Dievas jam pasakęs, kad čia yra lemta mormonams rasti prieglobstį ir pastoviai įsikurti.

Kas įdomiausia, tai buvo tiesa. Po keleto metų dykuma pradėjo virsti į žydintį sodą; pagal ežerą išaugo gražaus miesto užuomazga. Mormonai, sa-

vo tikyboje keisti fanatikai, pasirodė esą puikūs organizatoriai moderniškiausia prasme. Jų pradinė organizacija buvo maždaug teokratiškai-komunistiška: jų didesni ūkiai, taip pat ir įmonės, valdėsi bendruomenės pagrindais. Tačiau tai nebuvo griežtas principas, tik sunkių pionieriškų sąlygų išdava. Privatė nuosavybė buvo pripažįstama iš pat pradžių, nors kai kurios bažnytinės bendruomenės įmonės išsilaikė iki dabar.

Pradėję kurtis, mormonai įsteigė kažką lyg savo valstybę; jų išleista konstitucija prasidėjo tačiau iš žodžių: "Kol Jungtinių Valstybių vyriausybė nepatvarkys kitaip..." "Maižiesiaus" Brigham Youngo žodžiai išsipildė: mormonams nebeteko toliau keliauti, besigelbstint nuo tikiybinių persekiojimų. Tačiau galutinis isitvirtinimas, morališkas ir politinis, atėjo neišsyk. Mormonų vardas dėl jų praktikuojamos poligamijos tebebuvo surištas su panieka ir pasipiktinimu.

Praslinkus keletui metų ir dykumai pavirtus į žydintį sodą, Washingtoną pasiekė žinios apie kažkokį sukilimą mormonų žemėje. Susisiekinimas tuo laiku buvo sunkus, taip toli nėjo nei geležinkelis, nebuvo dar išrastas ir telegrafas. Karštakošis prezidentas Buchanan, nepatikrines žinių, pasiuntė generolą su kariuomene mormonų "sutvarkyti". Kariuomenei priartėjus, jos vadas gavo žinių, kad mormonai gyvena ramiai ir kultūringai ir jokio sakilimo nesą. "Maižiesius" Brigham Young, tautos išrinktas Utah valstybės gubernatorius, pasiuntė savo atstovą, kuris generolui pranešęs, kad ta žemė yra mormonams paskirta paties Dievo, kad jie ten gyventų kaip padorūs žmonės ir lojalūs JAV piliečiai. Jei kariuomenė žygiuosianti į jų kraštą tam, kad iš jų galėtų atimti jų tikiybės laisvę, tai mormonai pasitrauksią į kalnus, sudeginsią kiekvieną namą, suardysią dirbtinio drėkinimo sistemą ir paversią kraštą vėl į dykumą.

Generolas tada pats nutarė aplankyti mormonų vadą. Vaisingai priimtas, jis vaikščiojo po žydintius sodus su viena iš Brigham Youngo žmonių ir jos paklausė: "Argi jums užtektų pasiryžimo suardyti visą, ką jūs čia sukūrėte?" Ji atkišusi generolui savo ranką ir ramiai tarusi: "Štai ta pačia ranka aš padėsiu savo namą, jeigu tai bus reikalinga..."

Generolas sumišo ir, grįžęs į savo stovyklą, įsakė grįžti į Washingtoną. Visas šis įvykis kainavo daug nemalonumų karštakošiui prezidentui.

Nors Utah kraštas augo ir klestėjo, bet vis buvo laikomas teritorija, negaudamas steito teisių. Pagaliau 1890 metais JAV kongresas priėmė bilį, paskelbdamas poligamiją nelegalia. Mormonai šį kartą nutarė "kooperuoti" ir savo keliu

visuotiniu balsavimu atsisakė nuo poligamijos kaip bažnytinio nuostato. Šešeriais metais vėliau Utah buvo priimtas į Jungtines Amerikos Valstybes kaip pilnateisis steitas.

Dabar, 1953 metais mes, naujakuriai tremtiniai, nutarę automobilio pagalba susipažinti su mus prigludusiu didžiuoju kraštu, pakeliui iš Yellowstone Parko į Kaliforniją pravažiuojame pro mormonų kraštą. Įvažiuojant iš šiaurės į Utah kelias eina pro skaidrų, mėlyną Meškų Ežerą ("Bear Lake"), kurio pusė priklauso Idaho, o pusė — Utah valstybei. Aplink ežerą — geltonos dykumos; mačius daugybę meškų Yellowstone Parko pušyne kažkaip sunku tikėti, kad čia kada nors meškų galėtų būti. Dabar — puiki kurortinė vieta. Toliau apie 50 mylių kelias eina kalnuotu slėniu, retais medeliais žaliuojančiu. Čia niekas negyvena: visa apylinkė yra vienas iš didžiulių federalinių miško rezervatų. Pagaliau atsidaro platesni reginiai: mėlynų kalnų apsupti slėniai. Įvažiuojame į pirmą mormonų krašto miestą Logan. Krinta akysna savotiškos architektūros bažnyčia — Mormonų šventykla, o taip pat nepaprastas miesto dailumas ir švarumas: jautiesi lyg kur nors Olandijoje ar Skandinavijoje. Pavažiavus dar keliasdešimt mylių kalnuotu kraštu su šykščia augmenija, apsisostojame nakvoti mažame 8 tūkstančių gyventojų mieste — Brigham City. Pasirodė, čia beveik visi gyventojai yra mormonai; miestukas kadaise įkurtas paties Brigham Youngo ir vėliau jo vardu pavadintas. Ir čia gaunamas didelio padorūmo bei kultūringumo įspūdis. Tiek motelyje, tiek geriausiame miestelio restorane kainos žemos, patarnavimas mandagus, maistas pirmos rūšies. Apskritai, kurio sostinė yra miestelyje leidžia propagandinį žurnalą, rimtai ir kultūringai redaguojamą; jis turistams brukamas visur. Žurnale randame įdomių žinių apie visą kraštą, apie jo praeitį, ir, žinoma, apie mormonus, kurie yra praeities ir dabarties kūrėjai. Pastačius automobilį gatvėje ir neįmetus nikelio į "miterį", gauni "tikėtą", kuris... galioja kaip nemokamas leidimas svečio teisėmis statyti automobilį kur tik nori.

Vakare nutarėme apžiūrėti gausiai prožektoriais apšviestą vietinę šventyklą, vad. "Tabernacle". Nors lankymo laikas — iki 9 val. vak. jau buvo pasibaigęs ir bažnyčioje vyko parapijonų susirinkimas, tačiau mus pastebėjus, tuojau prie mūsų buvo priskirtas nesenas malonaus veido ponas, kuris pasirodė esąs vietinis mokytojas, o kartu žemesnio laipsnio mormonų dvasininkas. Jis ilgesnį laiką kalbėjosi su mumis, mielai ir plačiai aiškindamas kiekvieną klausimą.

Pasirodo, mormonų bažnyčia yra organizuota centralistiškai; parapijonai dalinasi į mažesnes grupes, keletas parapijų į didesnius vienetus. Salt Lake City yra bažnyčios cen-

tras, kur gyvena mormonų prezidentas, įeinąs į vyriausių, trijų narių tarybą. Žemiau esanti Dvylikos Apaštalių Taryba, kurie visi kartu sudaro vyriausią bažnyčios vadovybę. Centrinė šventykla Salt Lake City yra laikoma šventa vieta ir ją gali lankyti tik bažnyčios nariai; eilinės šventyklos gi vartojamos ne vien pamaldoms, bet įvairiems susirinkimams, paskaitoms ir pan. Jos dažnai išnuomuojamoms ir rimtiems koncertams, nes skaitoma, kad ten gali vykti viskas, kas tik kelia žmogaus sielą.

Besikalbant ateina eilė ir ypač "jautriam" klausimui: dėl poligamijos. Mūsų informatorius, matyti, to klausimo laukė ir mielai teikia savo paaiškinimus. Mormonų nuomone, kuri galioja ir dabar, Dievas leidęs Senojo Testamento patriarchams turėti po keletą žmonių; Kristus irgi nesąs niekur pasakęs, kad negalima turėti daugiau negu vieną žmoną. Taigi nesą pagrindas manyti, kad mūsų laikais Dievas būtų kitaip nustatęs. Praktiškais sumetimais mormonai 1890 metais nubalsavo atsisakyti nuo poligamijos ir nuosekliai to laikosi. Šiaip mormonų pažiūra į vedybas esanti labai šventa: vedusieji skaitomi susirišę ne tik šiame, bet ir pomirtiniame gyvenime.

Kokie gi buvo tie praktiški sumetimai, privertusieji atsisakyti nuo poligamijos? Ar kitų tikiybų gyventojų pasipiktinimas ir persekiojimai, ar kokios kitos priežastys?... paklausiau mūsų informatoriaus. Jis nusišypsojo ir mielai atsakė: "Ir vienas ir kitas". Kitų gyventojų neapykanta galėjusi turėti savo įtakos, bet daug reikė ir ekonominiai sumetimai. Pradžioje, pradėjus kurtis dykumoje gyvenimas buvęs labai sunkus; buvę daug mergaičių mormonų, kurios nenorėjo tekėti už kitos tikiybės vyro, mormonų vyrų gi visoms neužteko. Taigi, išimtinai morališkiems ir pasiturintiems vyrams, daugiausiai farmeriams, kurie galėjo išlaikyti daugiau negu vieną žmoną, "Dvylikos Apaštalių" tarybos leidimu buvo leidžiama pasiimti dar vieną, o kartais ir daugiau žmonių, kurios padėdavo dirbti žemę jo ūkyje. Tačiau tik apie 2% gyventojų mormonų tuo naudojosi, taip, kad poligamijos panaikinimas mažai teatsiliepė į mormonų bendruomenės gyvenimą. Pats mūsų informatorius turįs, žinoma, tik vieną žmoną, bet jo senelis turėjęs tris, kurios visos darniai tarp savęs sugyvenusios.

Į klausimą, kokios gi mormonų pažiūros į krikščionybę, gavau atsakymą, kad jie skaito Kristų Dievo pranašu, bet šalia Senojo, ir Naujojo Testamento taip pat ir Mormonų Knygą skaito lygiaverčiu Dievo apreiškimu; Biblija kalbanti daugiausiai apie senovės žmonių santykius su Dievu, tuo tarpu Mormonų Knyga esanti pašventą naujesnio žmogaus reikalam.

Mačius šventykloje daugiau mormonų, krinta į akis malo-

nūs, draugiški, bet kartu pilni kaž kokios vidaus savigarbos veidai. Tas pats išpūdis vyrų ir visame miestuke.

Nuo Brigham City iki didesnio miesto Ogden, o toliau į už 20 mylių gulinią Utah steito sostinę Salt Lake City važiuojame derlingu, iš dykumos išplėstu slėniu; artėjant į sostinę vis daugėja fabrikų. Ogdeno mieste garaže nuodugnai apžiūri mūsų automobilį ir už nuostabią pigią kainą pataiso įvairias smulkmenas, nieko ne "čardžidami" už patikrinimą. Garažo savininkas, plataus išsilavinimo vyras, ponios paklaustas ar jis irgi mormonas, nusijuokia ir atsako: "Žinoma, ir aš, ir mano tėvas, ir senelis. Bet... mes ragų ant galvos ne nešiojam". Pasirodo, ir jo senelis turėjęs keletą žmonių.

Salt Lake City: vidutiniško dydžio, kultūringas ir gražus miestas. Steito kapitolis, nors ir politinės, o ne bažnytinės vyriausybės centras, pasižymi meniška vidaus dekoracija ir taip pat aukštos vertės, paveikslų galerija, tiek senoviškų tiek moderniškų. Paveikslų autoriai: vietiniai; prie daugumos vardo pažymėta: "mormonas". Tikiškinį centrą sudaro "Šventoji" centrinė šventykla ir keletas didelių paprastų "tabernaklių". Viename iš jų kas keletą valandų vyksta pirmaeiliai vargonų muzikos rečitaliai. Labai įdomus mormonų muziejus. Čia matai visą mormonų praeitį; "Mormonų Knyga" išversta kone į visas pasaulio kalbas sienoje kaba; mormonų bažnyčios buvusių prezidentų portretai, nepaprastai tauriais ir ryškiais veidais. Kartu gi turtingas indėniškos praeities muziejus, su gausiomis iškasenomis, mumijomis ir t.t. Vadovai grupėmis vedžioja turistus; ta proga pievelėje prie muziejaus, su "Mormonų Knyga" rankoje, aiškina mormonų tikybos dėsnius. Atrodo, jų kiekvienas yra mokytojas teologas ir istorikas. Kartais pamatai įdomų vaizdą: rimtą poną, iš išvaizdos protestantų pastorių, pasinėrusį diskusijoje su vienu iš vadovų; rankose: abu šaltiniai, Biblija ir Mormonų Knyga.

Visa tai, reikia pripažinti, imponuoja savo morališka jėga, moderniniu organizuotumu ir kažkokiu vidū padorumu ir rimtumu, kuris verčia užmiršti mormonų tikybos keistumą. Yra kaž koks savotiškas likimas, kad šiai sektai buvo lemta išaugti į rimtą, kad ir ribotą vienetą ir surasti sau vietą, kur jie galėjo įsikurti ir dykumos viduryje sukurti žydinčią apylinkę. Nes nors mormonai nesudaro politinės partijos — paskutiniuose gubernatoriaus rinkimuose masonas laimėjo prieš mormoną — tačiau jie ir dabar sudaro apie 60% Utah steito gyventojų ir suteikia visam kraštui kažkokio padorumo ir tvarkingumo antspaudą.

Imant pasauliniu mastu, mormonų tikybos išsiplėtimas itin ribotas: nepaisant nemažo misijonieriško aktyvumo, ypač Anglijoje, Olandijoje, Skandinavijoje — visam pasaulyje iki

šiol yra tik apie vienas milijonas 200 tūkstančių mormonų. Amerikoje, be Utah valstybės, jie sudaro žymiausią grupę Idaho — bulvių augintojų valstybėje. Atskirų grupelių esama ir Arizonoje; jų viena nepripažino Utah centrinės bažnyčios nutarimo dėl daugiapatystės panaikinimo ir šiuo metu išgarsėjo dėl jiems dėl to keliamos bylos iš Arizonos steito įstaigų. Ši byla berods sunkiai vykstanti, nes mormonai-atsiskyrėliai prisitaikė prie apystovų: tik viena žmona esanti legaliai sutuokta, o kitos esančios "darbininkės"; jų vedybos pašventintos mormonų bendruomenės, nepaliekant jokių dokumentų raštu. Salt Lake City Mormonų bažnyčios taryba pareiškė neturinti jokių ryšių su Arizonos "atsiskyrėliais".

Nors tam tikras egzotizmo ir keistumo prieskonis tebeprasiliiko susiję su mormonų vardu, tačiau tos bendruomenės moralinė opinija Jungtinėse Valstybėse šiuo metu yra gera. Mormonas yra laikomas teisingo ir padoraus žmogaus sinonimu, paliekant nuošaliai jiems įprastą savo tikybos fanatizmą; o Mormonų kraštas ir visa jų gyvenama Utah valstybė irgi simbolizuoja tvarkingumą, gerą organizaciją ir kultūringumą.

Keistos pastabos

Į klausimą, kodėl emigracijoje besireiškiantieji mūsų katalikiškieji plunksnos žmonės yra tokie agresyvūs, kai tuo tarpu beveik visame pasaulyje intelektualai rodo gana pastebimas išsėmimo žymes ir yra greičiau defenzyvinėje pozicijoje, kartą bandžiau aiškinti, šitaip: kultūriškai mes esame jauni, nepergyvenome visų humanistinių ir liberalinių sąjūdžių, kurie išlaisvino Vakarų Europą iš feodalinio galvojimo ir todėl stūksome viduramžiškame kiaute. Lyg ir patvirtindamas mano tezę, vienas gana radikalus rašytojas pareiškė: jeigu nebūčiau katalikas, tai būčiau komunistas. Ginčui besitęsiant, prie progos pastebėjau, kad šis pasakymas yra būdinga lietuviško galvojimo ir lietuviškos psichikos išraiška. Maskva arba Roma. Be ponų ir be botago mes nemokame gyventi. Ir todėl grožinės literatūros ar mokslinis veikalas pas mus vertinamas ne dėl savo objektyviųjų davinų ar dėl meninio lygio, bet dėl jo atitikimo Maskvai arba Romai. Todėl pas mus Maupassanto, Nietzsches ar Čiurlionio kūriniai neretai reiškia tik "sifilizacijos" produktą, o Gliaudos ar Zeikaus raštai susilaukia pagarbos.

Tik šitomis priežastimis norėčiau išaiškinti ir praėjusį šestadienį (spalio 10 d.) "Draugo" priede tilpusius S. Prapuolenės samprotavimus apie Somerset Maugham. Tik šituo norėčiau aiškinti ir tame pačiame numery pasirodžiusią prof. Vaełovo Biržiškos "Senųjų lietuviškų knygų istorijos" apžvalgą, kuri baigiasi šiais žodžiais (Tešinys 6-me pusl.)

Knygos, kurias myli ir protas ir širdis

TINKAMIAUSIOS
ilgiems žiemos vakarams
ir Kalėdų dovanoms
KNYGOS
gaunamos iki Naujų Metų
beveik už pusę kainos.

ČIKAGOS ŠEŠELIAI. Septynios novelės, baisesnės už Upton Sinclair'io Raistą; iliustruotos: 316 psl.; Kaina \$3

SLIAPTARNIAI. Pirma knyga, kurioje tiek daug pasakyta apie Amerikos lietuvių gyvenimo sunkumus, vargus ir kovas dėl lietuviybės. 652 pusl., Jono Šliupo, "dėdės" Šerno ir kun. Dembskio atvaizdai, kaina tik 3 doleriai.

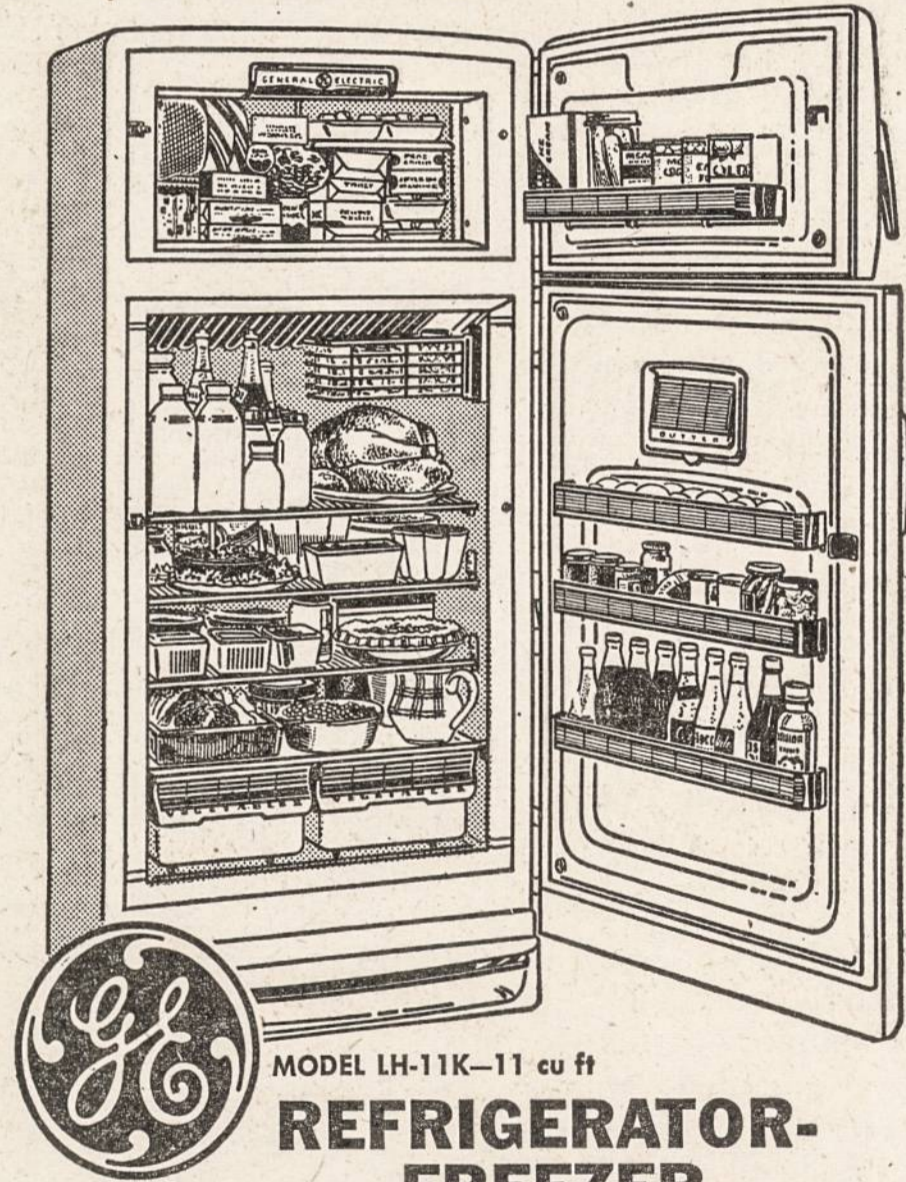

ŠIRDIES RŪMAI. Am. lietuvių gyvenimo romanas; pirmas apie širdį; iliustruotas;

450
puslapių;
kaina 4
doleriai.

Visos 3 knygos tik už 6 dolerius! Bet šita beproteiskai numušta kaina galios tik iki Naujų Metų. Todėl nedelskite, bet kiškite į voką \$6.00 ir siuskite: DR. ALG. MARGERIS, 3325 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. Persiuntimo kaštus apmokame

IT'S TERRIFIC A REAL FREEZER PLUS REFRIGERATOR!

WONDERFUL NEW FEATURES INCLUDING:

- Roto-Cold Refrigeration.** Cold air circulates in refrigerator section so that all parts of it are uniformly cold!
- No Defrosting.** Frost never builds up in the refrigerator section!
- Moist-Cold.** High humidity keeps foods extra-fresh... even without covering—yet refrigerator walls stay dry!
- Bigger, Roomier Than Ever.** Has 39% more storage space per square foot of floor space than older models!

So new and beautiful! So different! You'll be amazed!

LEO BERMAN HARDWARE AND APPLIANCES

1638 W. 63rd Street. HEmlock 4-6800
(1 block West of Ashland on 63rd St.)

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS.

POPIETĖ KINŲ TARPE

Chinatown kvartalas

Didžiulėje mūsų Chicagoje galima rasti kampelių, kurie ryškiai išsiskiria iš įprasto standarto ir padvelkia savotišku originalumu. Manau, kad vienas tokių labiausiai išsiskiriančių kampelių yra Chinatown kvartalas, kuris spalio 10 dienos vakare tautinės Kinijos respublikos 42 metų įsteigimo sukakties proga buvo pasipuošęs Amerikos bei tautinės Kinijos vėliavomis ir tratėjo nuo sprogdinamų fejerverkų. Šalia angliškujų užrašų beveik kiekviename lange pastebimos ir kiniškų pavadinimų kolonos bei gatvėje sutinkami rytietiški veidai nenoromis vertė galvoti, kad esi ne Chicagos vidury, bet kokioje nors Kinijos provincijoje. Skubėdamas atstovauti mūsų dienraščiui minėjime, kuris vyko puošniame, pagodos šventyklą primenančiame, 2216 Wentworth Ave., pastate, galvojau, kad "konfidenciali" brošiūra apie Chicagos miestą be reikalo pataria atsitiktiniams praėiviams pavieniui nesirodyti Chinatown gatvėse. Tą vakarą čia buvo taip nuotaikinga ir beveik jauku.

Rytų dvasia

Atsidūrus kinų tautinės šventės minėjimo patalpose, į akis metasi Kinų Prekybininkų Sąjungos pastangos savo būstinę suteikti tautinį charakterį. Sienuose kabantieji senosios kinų tapybos pavyzdžiai, gausus dekoratyvinių vazų skaičius, didžiulės, siuvinėtos ir metaliniais papuošalais nusagstytos, vėliavos, ramybe dvelkiančios Buddos stovyklės, prieš kurias rūksta maži aukurai, net rytietiško stiliaus kėdės ir lempų gaubtai — visa tai padvelkia tokiu svetimumu ir kartu jaukumu, kad užsimiršti gyvenęs moderniniame standarto amžiuje ir jautiesi, lyg būtum nusikėlęs į gilią Tolimųjų Rytų praeitį. Kinai, kurių Chicagoje priskaitoma vos keli tūkstančiai, savo aplinkoje kruopščiai saugoja senosios tėvynės tradicijas.

Visą laiką buvo jaučiamas rytietiškas šeiminkų mandagumas ir paslaugumas. Besidomintiems salių papuošalais svečiams jie visada buvo pasiruošę teikti paaiškinimus, nors ryšium su atsilankiusiųjų į minėjamą gausa jie turėjo ir kitų pareigų. Ta proga teko išgirsti įdomius aiškinimus apie kinų ir japonų tapybos skirtumus, kurie neįgudusiai akiai netaip jau lengvai pastebimi. Panelė Jen (Džin) buvo išdidi, kai dėstė, kad iš Kinijos išėjo visos rytų meno srovės ir kad japonai buvo vieni iš daugelio, kurie kinų metodus ir stilius pasisavino.

Kinų muzika ir lietuviškas midus

Nors pats minėjimas praėjo įprastų standartinių kalbų ir tostų apimtyje, bet visa aplin-

ka turėjo kažkokį savotišką ir originalų pobūdį. Bent nane labai paveikė tautinis kinų himnas ir, apskritai, kinų muzika, kuri sklido iš plokštelių. Retkarčiais paslaptingoji, tūkstantmetėse tradicijose stūksanti, Azija staiga visiškai nelauktai sugriausdavo dusliu vulkanu muzikos garsuose ir besiklausant to griausmo, atrodydavo, kad salėje atgyja ramybės kaukėmis pasipuošusios Buddos statulėlės ir sušlama senosios vėliavos...

Gal būt, kaip tik dėl tos paslaptingosios muzikos vienas Northwestern universiteto profesorius ir daugelio knygų autorius lengvą susipažinimo pokalbį buvo linkęs pakeisti į svarstyms apie senąją indoeuropiečių tėvynę, apie lietuvių kalbės svarbą indoeuropiečių prokalbės studijoms, apie tradiciją ir istorinį palikimą. Gurkšnodamas skotišką degtinę, jis prisiminė ir seną indoeuropietišką gėrimą — midų, kuris buvo gaminamas iš gryno spirito bei medaus ir kuris, jo žodžiais, iki paskutiniųjų laikų išsilaikė tik dviejose žemės rutulio vietose — vienoje Anglijos provincijoje ir Lietuvoje. Gaila, kad aš negalėjau profesoriaus supažindinti su tuo lietuviškuoju midumi, nors jis tvirtino, kad Chicagoje, kurioje gyvena 100.000 lietuvių, turėtų būti ir tautinis lietuvių gėrimas. Aš pažadėjau jam paieškoti...

Netikra ateitis

Savo tautinę šventę Chicagos kinai palydėjo griausminga muzika ir fejerverkų sprogimais. Oficialiosios kalbos bylojo apie emigracijoje gyvenančių kinų troškimą atstatyti Kinijoje tvarką, kuri vyravo prieš komunizmo išgalėjimą. Žmonės, su kuriais teko susipažinti ir pasikeisti vienu kitu sakiniu, nevengdavo pabrėžti apie kinų tautos senumą, apie jos praeities, tradicijų ir menų didingumą, nevengdavo padeonstruoti savo įsitikinimo, kad "didysis mūsų vadas

(Tęsinys iš 5-to pusl.)

džiais: "Įžangoje autorius dėkoja Alenai ir Dr. Mykolui Deveniams, kurių globoje prof. Biržiškai atsirado galimumas šią knygą parašyti. Deveniai — protestantų šeima. Idomu, kad lietuviškoms protestantų knygoms apžvelgti autorius skiria 76 puslapius, o lietuviškoms katalikiškoms tik 39, beveik perpus mažiau. Knygos psl. 127 nušviečiama katalikų pažiūra į šv. Rašto vertimus į vietos kalbą atliepia nuo seniai žinomus iš protestantų pusės paeinančius pakaltinimus."

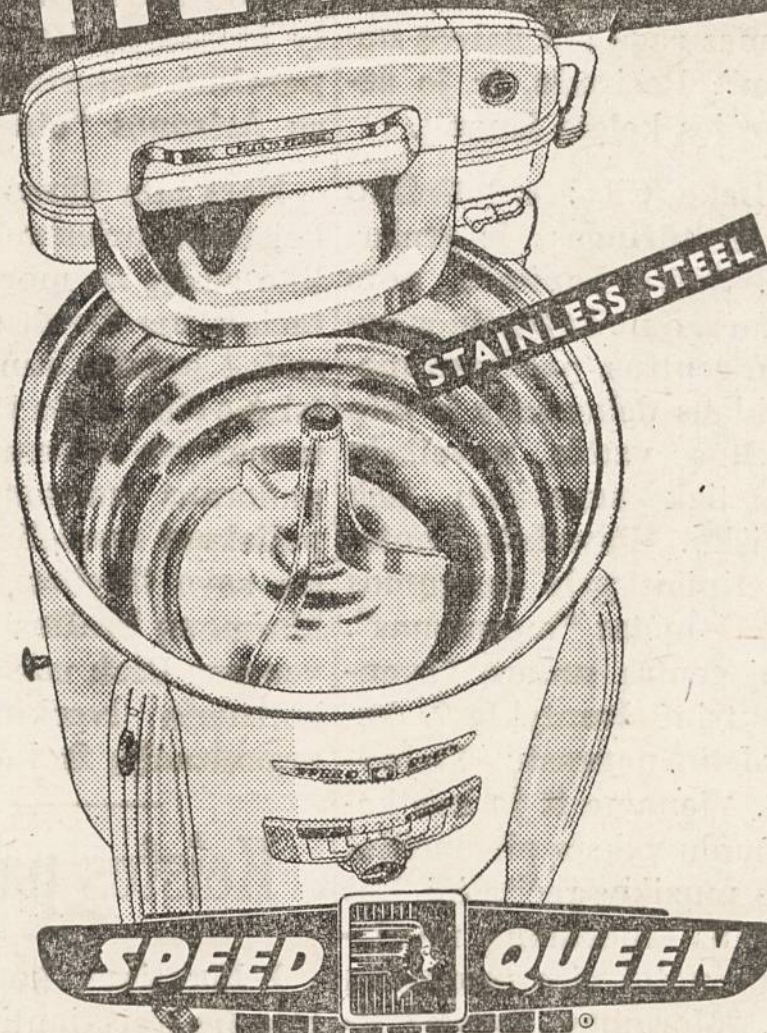
Reikia tikėtis, kad ruošdamas kitą savo veikalo laidą prof. Vaclovas Biržiška atsi klaus "Draugo" žmonių, kiek puslapių skirti katalikiškoms knygoms apžvelgti, o kiek protestantiškoms. Jis taip pat atsi klaus ir kaip vertinti katalikų pažiūras į šv. Rašto vertimą.

Chiang Kai-shekas" vėl atstautys visa tai, ką komunistų režimas sugriovė. Bet jų žodžiuose buvo jaučiamas ir tam tikras skepticizmas. Nelengva atgaivinti tai, kas jau kartą mirė... —A. S.

"NAUJIENAS" SKAJTO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSTYBININKAI, MOKSLININKAI JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RASTUS.

YOU KNOW ...
AND WE KNOW ...

IT PAYS TO BUY
THE BEST

With many things, the best is often "too expensive." Here is a big exception. You can buy this big, beautiful stainless steel tub Speed Queen for actually LESS than the price of most washers. There is no finer washer on the market. Yet the price is within reach of all. Take advantage of our easy time-payment terms. See it—buy it—enjoy it. **\$169.95** Choose the Stainless Steel tub Speed Queen!

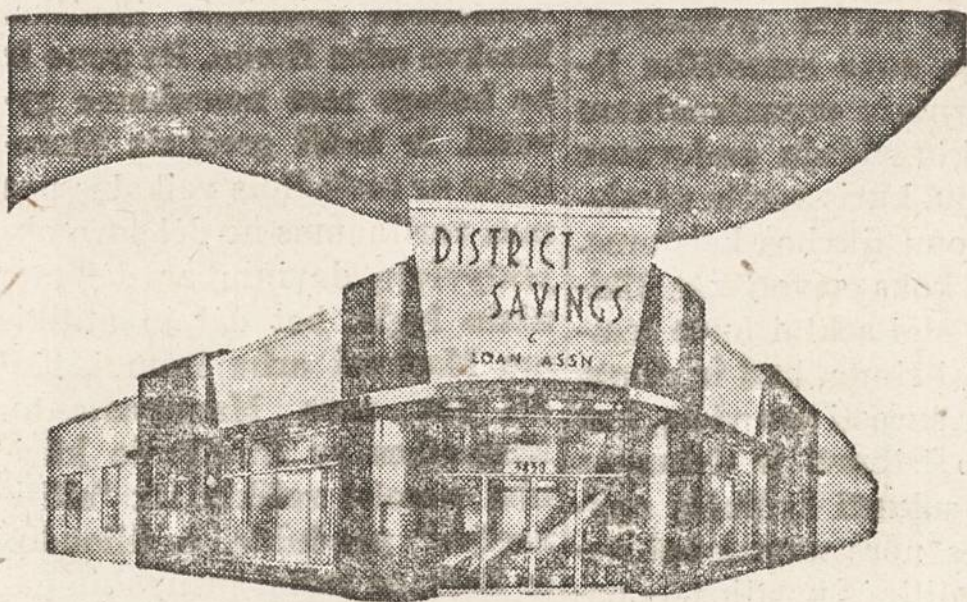
LIBERAL TRADE-IN ALLOWANCE — TERMS TO SUIT

SOLTIS HOME APPLIANCES
AND FURNITURE

2647 West 51st St.

HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

SAUGESNĖS vietos taupymui niekur nerazite. Kiekviena sąskaita apdrausta iki \$10,000. Penkiasdešimt penki metai patyrimo ir draugiško pataravimo.

DISTRICT
SAVINGS

Štabas kalba lietuviškai

and LOAN ASSOCIATION

3430 South Halsted Street

A. S. GARSINKITES NAUJIENOSE

Detroit, Mich.

Detroitiečiai pagerbė Michigano gubernatorių

Jau trumpai buvo paskelbta apie Detroito lietuvių ruošiamą specialų pagerbimą savo valstybės gubernatoriui Mennen G. Williams, kuris tiek daug dėmesio kreipė ir kreipia lietuviškiems reikalams, domisi mūsų pavergtąja tėvyne. Išties, būtina bent keliais žodžiais skaitytojams priminti apie tą žymią Michigano valstybės politinio gyvenimo asmenybę, kuri yra labai populiari ir tos valstybės gyventojų tarpe, ypač dirbančiųjų sluoksniuose. Gi mums, lietuviams, juk niekad neišdildomi liks jo žodžiai tarti per Baltic Melodies (WJLB stotį) programą šiemetiniame Vasario 16-sios minėjime. Drąsūs, tvirti ir įsitikinimo kupini jo žodžiai, kad Lietuva tik laikinai yra netekusi laisvės ir nepriklausomybės, kad Jungtinių Valstybių valdžia niekada nepripažins neteisėtos krašto okupacijos, aišku, suteikė gražiausias pasigėrėjimo minutes klaususiems jo minčių, bet, taip pat liko ir svaria paguoda, kad amerikiečio, žymaus politiko tarti žodžiai, kartą pilnai išsipildys — Lietuva vėl džiaugsis laisvu gyvenimu nepriklausomųjų tautų šeimoje.

Plačiai yra žinomas posakis, kad draugą pažinsi tik nelaimėje! Ir tai tiesa. Nepriklausomaisiais Lietuvos metais mes turėjome daug draugų užsieniuose, bet nelaimėi ištikus, deja, tų draugų gretos apretėjo, sumenko. Vieni pritarė ir pripažino Lietuvos okupaciją, kiti nuošaliau atsistojo, ir tik neperdidelis būrelis pasiliko ištikimi savo principams, savo žodžiams. Dar kiti — ir tai norėčiau pasakyti, bene patys tikriausieji, ateina į mūsų eiles tada, kai mes daugiausia reikalingi jų paramos, padėsinimo, kada juodasis šešėlis gaubia mūsų tėvyne, kada Lietuvos žmonės yra tiek daug reikalingi paguodos, realios pagelbos. Be abejo, gub. Williams yra vienas tų vyrų, vienas tų taurių amerikiečių, kurie mūsų tautos sunkiausiomis valandomis mus drąsina, tarsi švyturiu rodo ir sako: Lietuva kelsis laisva, Lietuva vėl gyvens!

Kiekvienais metais, mums minint Nepriklausomybės šventę, jis neužmiršta specialia proklamacija priminti Michigano gyventojams, kad tai Lietuvos didžiosios šventės esama, kuri privalu švesti kiekvienam šios valstybės gyventojui. Jis atsiunčia savo sveikinimus lietuvių patriotiniams susirinkimams, jei tik kviečiamas, maloniai dalyvauja mūsų šventėse, minėjimuose.

Atrodo, kad atėjo pats laikas ir lietuvių visuomenei bent kukliai padėkoti gubernatoriui už jo visas pastangas, už jo palankumą lietuviams. Iš įvairių organizacijų atstovų vietos veikėjų buvo suorganizuotas Detroito lietuvių jungtinis komitetas, kuris, atlikęs visus paruošiamuosius darbus, skelbia,

kad š. m. spalio mėn. 31 d. šeštadienį, 7 val. vak. gražioje ir jaukioje Carpenters Hall, 22521 Grand River, ruošia specialų banketą — pagerbimą gub. M. G. Williams. Garbingojo sveičio sutikimas jau gautas ir jis, kartu su žmona, tą vakarą praleis lietuvių tarpe. Ta pat proga, Detroito laukiamas ir Lietuvos Mi-

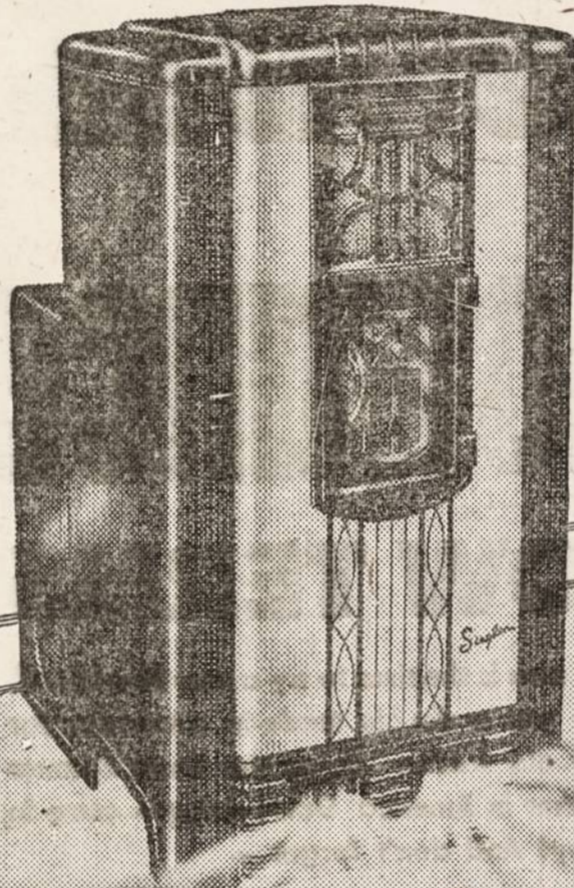
nisteris Washingtono P. Žadeiškis, (kuris yra ir banketo Garbės Komiteto pirmininkas), o taip pat ir Lietuvos Konsulas Chicagoje P. Daužvardis. Taip pat tą šeštadienio vakarą Baltic Melodies programa bus retransliuojama tiesiai iš banketo salės. Žodžiu, spalio 31-oji diena yra tikrai neeilinė visoje

Detroito lietuvių istorijoje. Tad, mūsų visų pareiga dalyvauti bankete ir tuo pagerbti malonų lietuvių bičiulį Michigano valstybės gubernatorių Williams. Įėjimo biuletenus galima gauti iš platintojų (turi organizacijų atstovai) ir, jei liks, prie įėjimo. Salė labai lengvai pasiekiamą (Tąsa 8-tam psl.)

FURNACE HEAT

No costly pipes or registers to install or clean!

Siegler
PATENTED AUTOMATIC
OIL OR GAS HEATERS

Tropical Floor Heat

GETS TO THE BOTTOM OF THE COLD FLOOR PROBLEM

This 'Two-in-one Heatmaker' DOES IT!

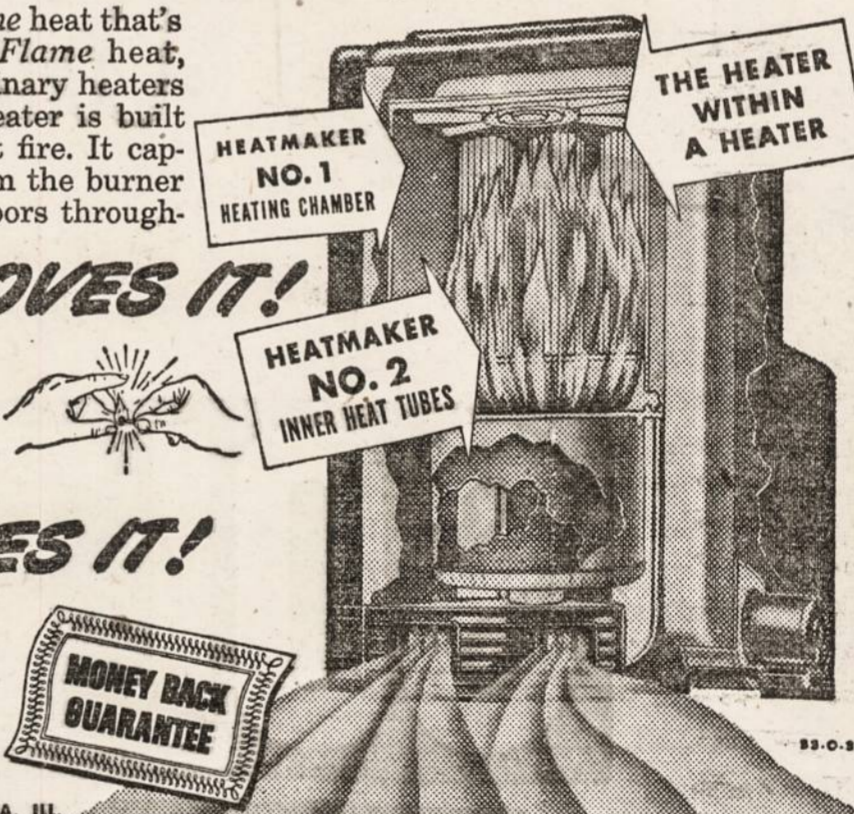
Siegler captures the *Top-o'-the-Flame* heat that's **4 Times Hotter** than *Side-o'-the-Flame* heat, doesn't waste it up the flue as ordinary heaters do. This extra, patented, inner heater is built right into the heart of the hottest fire. It captures the **4 Times Hotter** Heat from the burner flame and pours it out over the floors throughout your home.

This 'Match-Test' PROVES IT!

Your dealer will demonstrate. You'll see and feel how Siegler captures the **4 Times Hotter Top-o'-the-Flame** heat and forces it over your floors throughout your home.

This GUARANTEES IT!

"If your Siegler Oil Heater doesn't deliver more and hotter heat over the floors than ANY comparable size heater on the market today, regardless of make or price, you get your money back!"

SEE YOUR NEAREST DEALER OR WRITE SIEGLER, CENTRALIA, ILL.

A FURNACE JOB OF HEATING FOR THE PRICE OF A HEATER!

ILLINOIS FURNITURE & RADIO COMPANY

1570 N. Milwaukee Ave.

Humboldt 9-1600

Detroit, Mich.

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

elektriniu autobusu "Grand River — Through", o atvyku-

siems savais automobiliais, kieno pusėje yra didelė vieta mašinų pastatymui. —A-is

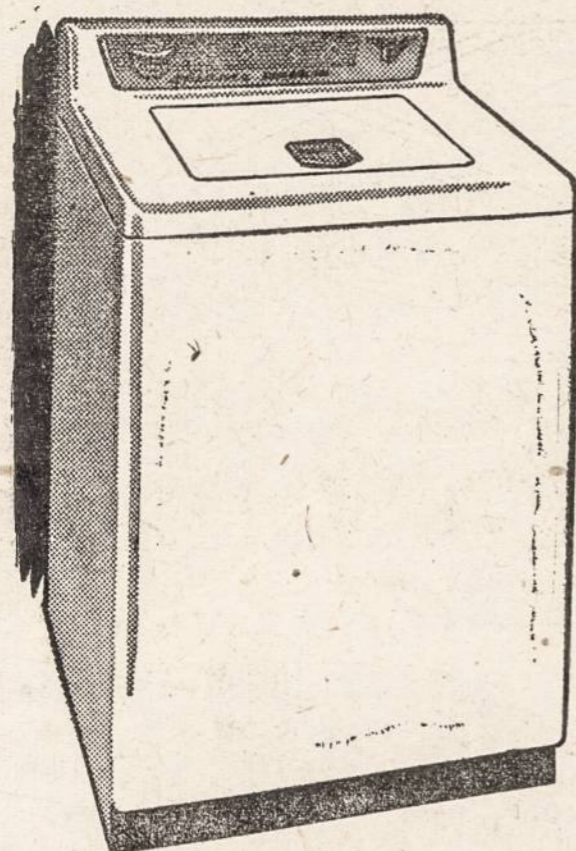
Nauja studentų valdyba šių metų rugsėjo 27 d. įvyko

Liet. Stud. S-gos Detroito skyriaus susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba iš penkių asmenų, kuri pasiskirstė pareigomis sekančiais: pirm. A. Melnikas, vice-

pirm. ir kultūriniais reikalams atstovė D. Racevičiūtė, vicepirm. ir socialiniams reikalams atstovas S. Šimoliūnas, sekretorė L. Griskelytė ir išdininkas A. Šimoliūnas. Skyrius užsibrėžė bendradarbiauti su lietuviška visuomene. Prie to tikslo tegalima bus priartėti tik tuomet, kai skyrius ir lietuvių visuomenė matys ir supras prasmę kartu veikti. L. G.

Thor DOUBLE Trade-in Allowance!

LOW TERMS

Yes, now is the time to try a new Thor! We'll give you a double trade-in allowance for your old washer. Enjoy the finest Spinner/Washer in America. Don't delay — come in today! And don't forget —

Thor gives you a built-in Hot Water and Soap Saver at **NO EXTRA COST!**

Come in Today!

SOLTIS

HOME APPLIANCES

AND FURNITURE

2647 W. 51st Street

HEmlock 4-7095

MIRROS

TIKRAI EUROPEIŠKA MOSTIS

Prasiskverbia iki gyvo kaulo. Nr. 2 — stipriems karščiams, labai gera slogoms, raumenų skausmams, reumatizmui ir kt. Nr. 1 — gera sutinimams atleisti, suraizymams, ir kt. Galima ją nupirkti bet kurioje lenkiškoje vaistinėje. Arba galite pasiųsti Money Orderį. Nr. 2 — \$1.50. Nr. 1 — \$1.65. COD reikia pridėti 38c.

MIRROS MEDICINE CO.

2048 WEST DIVISION ST.
Chicago 22, Ill. BRunswick 8-6932

Anglų kalbos pamokos

Dieną ir vakare
AMERIKOS LIETUVIŲ
MOKYKLOJE
816 West 33rd Place
CHICAGO 8, ILL.

CLEAN YOUR

RUGS — NOW

Triple washed and dried
The Lustre Sheen Way
Prompt — Pickup — Delivery
Bishop 7-1447
MODERN RUG CLEANERS

Geriausias televizijų pirkimas Chicagoje yra pas Jos. F. Budrik, Inc., 3241 So. Halsted Street. Pas Budriką jūs mokėsite mažiau už jūsų televizijos setą, be to dar gausite vienų metų aptarnavimo garantiją, elektronikos eksepertų.

500 televizijų setų parduodama šią savaitę, sutaupant 30% iki 48%!

12 col. TV setai numažinta iki \$68.00
16 col. TV setai numažinta iki \$78.00
17 col. TV setai numažinta iki \$88.00
20 col. TV setai numažinta iki \$98.00
21 col. TV setai numažinta iki \$129.00
24 col. TV setai numažinta iki \$198.00

Visų išymių išdirbysčių: RCA-Victor, Zenith, DuMont, Philco, General Electric, Magnavox, Admiral, Majestic ir kitų, parduodami lengvais išsimokėjimais — \$2.00 savaitėi ir 2 metų išsimokėjimui. Veltui didelė vidaus antena. Veltui pristatymas ir įtaisyimas.

Joseph F. Budrik, Inc., 3241 So. Halsted Street, yra didžiausia Baldų, Naminių Reikmenų ir Brangenybių Krautuvė pietinėje miesto dalyje. Rudens žemos kainos ant Elektrinių Šaldytuvų, 9 kubiškų pėdų, vertės \$299.00, už \$198.00. Kai kurie "floor samples" tikrai po \$98.00.

Perkant naują automatinę skalbiama mašiną jūs gausite veltui — visai veltui — elektrinį drabužių džiovintuvą, vertės \$139.00 — veltui.

Nauji elektriniai pečiai tik po \$68.

JOS. F. BUDRIK, Inc.
3241 So. Halsted Street
Tel. CALUMET 5-7237
CHICAGO 8, ILL.

Atdara vakarais pirmadieniais ir ketvirtadieniais iki 9:30 P. M. Kitais vakarais iki 6 val. Sekmad. uždaryta. Lietuviška Radio Valanda leidžiama ketvirtadieniais iš WHFC 1450 kil. radio stoties nuo 6 iki 7 val. vakaro.